

PŘÍLOHA ČÍSLO 3

Souhrnné hodnocení památky zahradního umění. Kulturně historický význam památky zahradního umění

Modelový příklad Zámecká zahrada v Českém Krumlově

1. Souhrnné hodnocení památky zahradního umění

Souhrnné hodnocení zámecké zahrady v Českém Krumlově představuje interpretaci výsledků předchozích kroků provedeného průzkumu hodnot - posouzení kritérií znaků hodnot na úrovni strukturálních prvků, na úrovni kompozičních jednotek památky a posouzení prostředí památky.

V rámci souhrnného hodnocení byla posuzována:

- kritéria přímých hodnot památky zahradního umění na základě klasického konceptu autenticity (funkční integrita památky, historická integrita památky, vizuální integrita památky, významnost památky jako díla zahradního umění),
- kritéria nepřímých hodnot památky zahradního umění (ojedinělost památky, hortikulturální významnost památky, významnost role památky v kontextu kulturní krajiny a významnost historického kontextu památky).

Výsledky posouzení vybraných kritérií jsou ve výstupu "Souhrnné hodnocení památky" formulovány písemně a v tabulkách.

1.1. Posouzení kritérií přímých hodnot památky zahradního umění na základě klasického konceptu autenticity

Funkční integrita památky - vysoká (3)

Zámecká zahrada vykazuje jako celek vysokou míru funkční integrity.

Aktuální funkční využití jednotlivých vymezených částí zahrady (kompozičních jednotek) v zásadě odpovídá historicky vzniklému stavu.

Jedinou částí památky, jejíž současné využití nerespektuje dlouhodobým historickým vývojem stabilizovanou funkci, je střední část zahrady, kde je umístěno otáčivé hlediště.

Historická integrita památky- Snížená (2)

Základní kompoziční schéma zámecké zahrady zůstalo od založení v letech 1678 až 1683 ve své původní geometrické skladbě, výškovém rozvržení a řazení zahradních prostorů v zásadě nezměněno. Až do dnešní doby se dochoval barokní pravidelný půdorys zahrady, její symetrické rozčlenění čtvercovými poli, seřazenými po obou stranách podélné osy, s odstupňováním na straně východní při nástupu z knížecí rezidence a završené na opačné straně rozsáhlou plochou rybníka. Romantické úpravy z druhé poloviny a konce 19. století ve volnějším krajinářském pojetí probíhaly stále na dané osnově původního založení a respektovaly principy řazení jednotlivých prostorů i základní komunikační osnovu.

Z barokní fáze vývoje zahrady se do současnosti dochovala téměř úplný soubor velmi hodnotných architektonických dominant (letohrádek Bellaria, kaskádová fontána, Hudební pavilon, zámecká jízdárna).

V období po 2. světové válce došlo ke snížení kvality kompozice zahrady jednak v důsledku snížené intenzity udržovací péče, jednak v důsledku realizace projektu rekonstrukce zahrady (období konce šedesátých let až sedmdesátých let 20. století). Naštěstí jen částečně realizovaný projekt rekonstrukce snížil historickou integritu východní části zahrady na úrovni jejího kompozičního detailu. Zahrada vykazuje z hlediska stavebně technického a provozního řadu zásadních i dílčích závad. Dožívající je technická infrastruktura. Řada stavebních objektů je zchátralých - letohrádek Bellaria se svým širším okolím, ohradní zdi (především v západní části zahrady), balustrády nad Dolním parterem aj. Zdravotní a pěstební stav dřevin je v průměru zhoršený a vyžaduje řadu koncepčních i akutních zásahů.

Památka byla v nedávné minulosti dotčena řadou zásahů i úprav, jež podstatně snižují historickou integritu památky i jejího prostředí:

- umístění objektu otáčivého hlediště s početným souborem technických objektů a prvků v předprostoru letohrádku Bellarie,
- realizace novodobé technicistní úpravy dvora Zimní jízdárny,
- zřízení rozsáhlého parkoviště u Zimní jízdárny.

Uvedené závady jsou ve své většině reverzibilní a je možná jejich náprava nebo alespoň korekce jejich negativních vlivů v rámci celkové rehabilitace památky.

Klíčovým faktorem, ovlivňujícím celkovou úroveň historické integrity zámecké zahrady, je existence otáčivého hlediště uvnitř jejího území.

Vizuální integrita památky- snižená (2)

V areálu památky je řada zásahů i úprav z minulé doby, které poškozují dlouhodobě stabilizované kvality vizuální scény zahrady a jejího prostředí, vzniklé historickým vývojem :

- objekt otáčivého hlediště s početným souborem technických objektů a prvků,
- úprava dvora zimní jízdárny,
- parkoviště u zámecké jízdárny.

Významnost památky jako díla zahradního umění - velmi vysoká (3)

Kvalita kompozice zámecké zahrady na úrovni celku je vysoká, na úrovni kompozičních oddělení snižená negativními vlivy působícími od padesátých a šedesátých let minulého století (zjednodušení kompozičního detailu, existence otáčivého hlediště, realizace části projektu rekonstrukce zahrady). Tyto negativní dopady je možné potlačit nebo zcela odstranit uskutečněním záměrů rehabilitace zámecké zahrady.

Vysoce umělecky hodnotný je soubor barokních architektonických a uměleckých prvků v zámecké zahradě, především letohrádek Bellaria, kaskádová fontána a balustráda s dekorativními vázami.

Výsledky posouzení přímých hodnot památky zahradního umění na základě klasického konceptu autenticity (tabulka)

Kritérium	Výsledek posouzení
<i>Funkční integrita památky</i>	vysoká (3)
<i>Historická integrita památky</i>	snížená (2)
<i>Vizuální integrita památky</i>	snížená (2)
<i>Významnost památky jako díla zahradního umění</i>	velmi vysoká (3)

1.2. Posouzení kritérií nepřímých hodnot památky zahradního umění

Hortikulturální významnost památky - vysoká (2)

Soubor vegetačních strukturálních prvků zámecké zahrady v Českém Krumlově má vysoký hortikulturální význam. Je výsledkem dlouhodobého soustředování sortimentu dendrologicky významných taxonů dřevin. Vysoký význam mají velmi autenticky dochované soubory dřevin místní proveniencce (lokální ekotypy lípy malolisté, lípy velkolisté a habru obecného), vzniklé v období krátce po založení zahrady v druhé polovině 17. století.

Významnost krajinotvorného působení památky v krajinném kontextu - velmi vysoká (3)

Míra významnosti role zámecké zahrady v kontextu kulturní krajiny Českého Krumlova je velmi vysoká. Prostorová analýza prokázala vysokou míru provázání raně barokní zámecké zahrady s okolní krajinou rezidenčního města.

Okolní krajina byla z prostoru zahrady vnímána ze záměrně vytvořených míst výhledu. K hlubšímu kompozičnímu a funkčnímu provázání zahrady s okolní krajinou došlo v období poloviny 18. století po adaptaci panského Kvítkova dvora za zámeckou zahradou na objekt k příležitostnému rekreačnímu využití jako místo prožívání pastorální idyly (Favoritní dvůr - Favoritenhof). Širší území v okolí dvora bylo přetvořeno na okrasné hospodářství a alejí spojeno se zámeckou zahradou.

Krajinotvorné působení zámecké zahrady nebylo významně sníženo urbanistickým vývojem města Český Krumlov. Historická integrita prostředí je i v současnosti velmi vysoká.

Významnost historického kontextu památky - ano (1)

Zámecká zahrada v Českém Krumlově vykazuje historickou hodnotu ve vazbě na život a tvůrčí výkony významných osobností v minulosti.

K těmto osobnostem patří:

- kníže Jan Kristián z Eggenbergu a jeho manželka kněžna Marie Ernestina ze Schwarzenbergu, významné osobnosti z období 2. poloviny 17. století - zakladatelé zámecké zahrady a spoluvůrci jejího uměleckého a stavebního programu
- Giovanni Antonio de Maggi, italský stavitel, autor návrhu a prováděcí architekt při zakládání zámecké zahrady (hlavní fáze zakládání zahrady v letech 1678 - 1683)
- kníže Josef Adam ze Schwarzenbergu, iniciátor, stavební a spoluautor programu pozdně barokní proměny zámecké zahrady, za jeho vlády v letech 1742 až 1782 zažila zámecká zahrada období svého největšího kulturního a uměleckého rozmachu
- Andrea Altomonte, architekt a sochař, autor architektonických návrhů stavebních akcí a proměny zahrady, uskutečněných za vlády Josefa Adama ze Schwarzenbergu.

Výsledky posouzení kritérií nepřímých hodnot památky zahradního umění (tabulka)

Kritérium	Výsledek posouzení
<i>Hortikulturální významnost památky</i>	vysoká (2)
<i>Významnost role památky v kontextu kulturní krajiny</i>	velmi vysoká (3)
<i>Významnost historického kontextu památky</i>	ano (1)

2. Kulturně historický význam památky zahradního umění

Závěrečnou fází průzkumu hodnot zámecké zahrady v Českém Krumlově bylo vypracování formulace jejího kulturně historického významu v kontextu památek zahradního umění v České republice. významu. K tomuto účelu byl využit model klasifikace památek zahradního umění z hlediska jejího relativního kulturně historického významu na základě výsledků posouzení vybraných kritérií znaků památky zahradního umění:

- integrita památky (zahrnuje výsledek souhrnného posouzení dílčích kritérií funkční, historické a vizuální integrity a koherence památky)
- významnost památky jako díla zahradního umění (zahrnuje výsledek souhrnného hodnocení)
- hortikulturální významnost památky (význam rostlin a/nebo sbírek rostlin jako svědectví historické zahradní kultury)
- významnost role památky v kontextu kulturní krajiny.

V průzkumu hodnot zámecké zahrady v Českém Krumlově byl soubor výše uvedených kritérií posouzen a získané výsledky byly integrovány v klasifikačním modelu (viz tab. č. 1).

Tabulka č.1 Souhrnné posouzení kritérií hodnot památky zahradního umění v modelu klasifikace památek zahradního umění (modelový příklad Český Krumlov - zámecká zahrada)

Významy (typy hodnot) památky	Kritéria posouzení hodnoty památky	Posuzovací stupnice	Rozpoznaný stupeň kritéria	Váha kritéria	Výsledek hodnocení
Historický význam památky	<i>Integrita památky</i>	nízká = 0 průměrná = 1 vysoká = 2 velmi vysoká = 3	3	2 x	6
Význam památky jako díla zahradního umění	<i>Významnost památky jako díla zahradního umění</i>		3	2x	6
Hortikulturální význam památky	<i>Hortikulturální významnost památky</i>		2	1x	2
Význam krajínotvorného působení památky	<i>Významnost role památky v kontextu kulturní krajiny</i>		3	1x	3
			Celkem		

2.2. Výsledná formulace kulturně historického významu zámecké zahrady v Českém Krumlově

Výsledky hodnocení jsou interpretovány podle klíče uvedeného v tabulce č. 19. předkládané metodiky ve výsledné formulaci kulturně historického významu zámecké zahrady v Českém Krumlově:

Zámecká zahrada v Českém Krumlově je památkou národního kulturně historického významu. Zahrada má velmi vysoký historický význam a představuje dílo zahradního umění velmi vysokého významu. Soubor pěstovaných rostlin v parku má vysoký hortikulturální význam. Význam krajínotvorného působení památky je velmi vysoký. V památce se nacházejí typologicky ojedinělé objekty letohrádek Bellaria, kaskádová fontána a Hudební pavilon. Zámecké zahradě v Českém Krumlově je dále přiznána historická hodnota v kontextu s životy a tvůrčími výkony významných osobností: Jana Kristiána z Eggenbergu, Marie Ernestiny ze Schwarzenbergu, Giovanni Antonia de Maggi, Josefa Adama ze Schwarzenbergu a Andrey Altomonta.